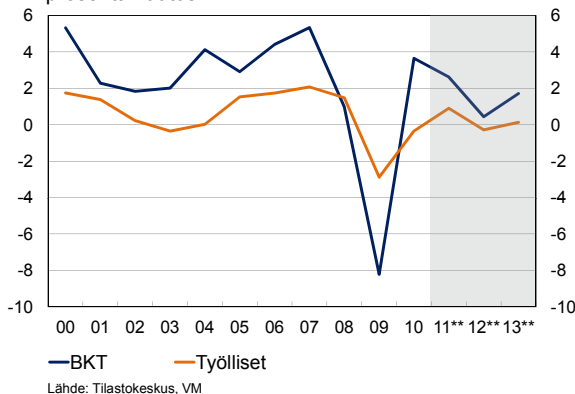

Suhdannekatsaus

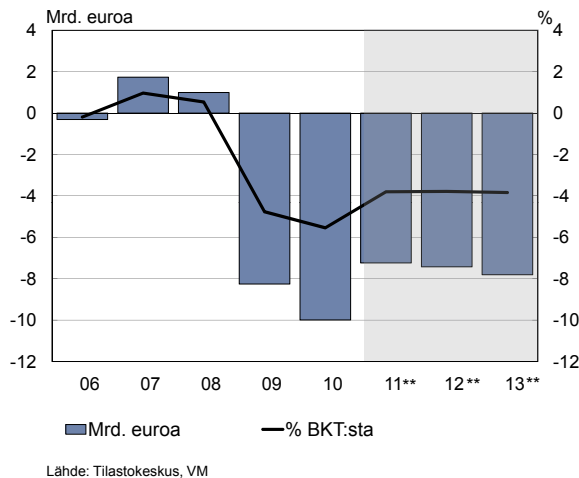
20.12.2011

Valtiovarainministeriön kansantalousosasto

BKT ja työllisyys prosenttimuutos

Valtion rahoitusjäämä

- Kuluva vuoden BKT:n kasvuksi ennustetaan 2,6 %. Ensi vuonna kasvua kertyy 0,4 % ja ennuste pitää sisällään taantumien mahdollisuuden. Vuonna 2013 BKT kasvaa 1,7 %. Suomen talouden kasvu on pitkälti kotimaisen kysynnän varassa.
- Kasvun hidastuminen lisää Suomen taloudessa ilmeneviä epätasapainoja. Oleellista tässä tilanteessa ovat toimenpiteet, joilla luodaan pohjaa markkinaehtoisen kasvun käynnistymiselle.
- Heikkenevä kansainvälinen ja kotimainen kysyntä vähentää investointitarvetta. Ennusteen mukaan yksityiset investoinnit supistuvat vuonna 2012 1½ %. Kansantalouden investointiaste kääntyy ensi vuonna uudelleen laskuun.
- Ensi vuonna työttömyys kääntyy lievään nousuun. Työvoiman kysynnän laskiessa työttömyysaste nousee 8,1 prosenttiin. Väestörakenteen muutos näkyy erityisesti siinä, että työllisten määrän laskusta huolimatta työllisyysaste ei heikkene vuonna 2012.
- Yksityisen kulutuksen määrän kasvu on ensi vuonna ½ %. Kotitalouksien kokeman epävarmuuden odotetaan heijastuvan myös kulutuksen rakenteeseen. Kestokulutushyödykkeiden kysyntä kääntyy ensi vuonna laskuun.
- Ennuste vuoden 2012 kuluttajahintojen vuosimuutokseksi on 2,7 %, kun aikaisempaa vaatimattomammat talouden näkymät laimentavat kuluttajahintojen nousupaineita. Inflaatio Suomessa on silti nopeampaa kuin monissa kilpailijamaissa. Toisaalta marraskuussa sovittu kattava palkkaratkaisu oli tasoltaan hieman odotuksia korkeampi, mikä ei ainakaan kevennä tuottajien kustannuspaineita.
- Julkisen talouden alijäämä syvenee -1,4 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon vuonna 2012. Velkasuhde nousee runsaan prosenttiyksikön pelkästään siitä syystä, että BKT:n arvo on runsas 4 mrd. euroa alhaisempi kuin mitä aiemmin arvioitiin.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Talouskasvu hidastuu Suomessa nopeasti – kansantalouden kohtaamat haasteet lähivuosina merkittävät

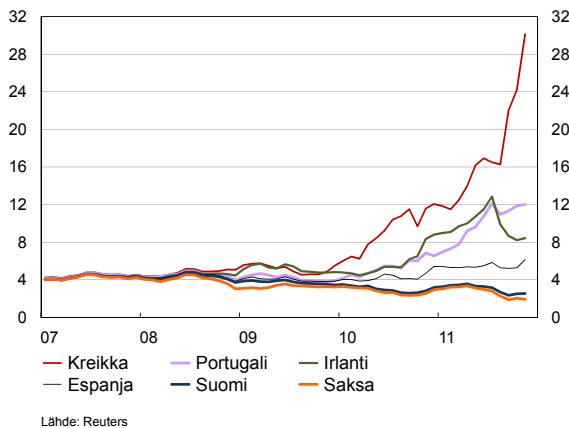
Kuluvan vuoden alkupuoliskolla talous kasvoi hyvää vauhtia ja vielä kesällä talouskasvun odotettiin kehittyvän suotuisasti koko vuoden osalta. Loppukesästä alkanut epävarmuuden nousu, koskien erityisesti euroaluetta, on jälleen kerran välittymässä nopeasti reaalityökalouden puolelle. Alkurykitystä lähtien julkaistut taloustilastot ovat osoittaneet laaja-alaisesti aktiviteetin hidastumisen niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa. Myös Euroopan ulkopuolella kasvu on hidastumassa ml. Kiinassa, jossa kuitenkin kasvuluvut ovat kehittyneisiin maihin nähden edelleen korkeat. Rahapolitiikan puolella, useat keskuspankit, ml. EKP ovat alentaneet ohjaukorkojaan tukeakseen kasvua tulevien kuukausien aikana. Ongelmaksi on kuitenkin muodostumassa se, että useissa maissa korkotaso on jo pitkään ollut varsin alhainen ja siten sen teho ilman muita merkittäviä talouspoliittisia toimia voi osoittautua riittämättömäksi. Finanssipolitiikka on vastaavasti kiristävää useilla merkittävillä talousalueilla.

Suomen talous kasvaa ennusteen mukaan tänä vuonna 2½ % ja siten kasvu on osoittautumassa aikaisemmin arvioitua vaatimattomammaksi. Tilastokeskuksen kolmannen neljänneksen julkistamisen yhteydessä kuluvan vuoden toisen neljänneksen kasvulukua korjattiin merkittävästi alaspäin. Suhdanteiden muuttuessa nopeasti on syytä varautua tilastojen tarkentumiseen myös jatkossa. Ensi vuonna talous kasvaa vain n. ½ prosenttia ja kasvu tulee painottumaan vuoden loppupuolelle. Ennuste pitää sisällään mahdollisuuden siihen, että talous vajoaa taantumaan kuluvan vuoden loppupuolella ja ensi vuoden alussa.

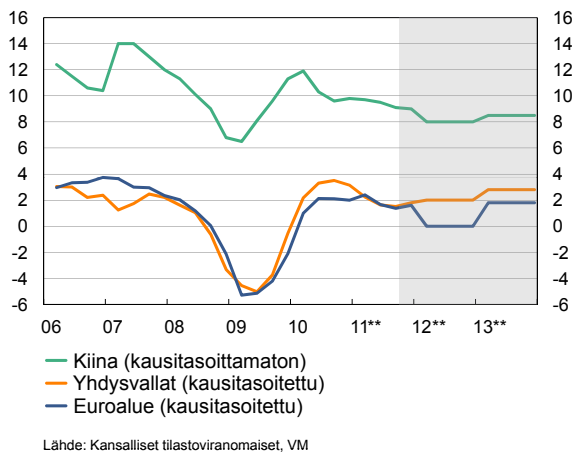
Vuoden 2012 kasvu on miltei kokonaan kotimaisen kysynnän varassa, sillä vienti jää ensi vuonna vaimeaksi. Ilman tärkeiden kauppakumppanien Venäjän, Ruotsin ja Saksan keskimääräistä parempaa talouskehitystä vientinäköymät olisivat ensi vuodelle huonot. Työttömyysaste kääntyy ensi vuonna maltilliseen nousuun ollen yli 8 %. Suurelta työttömyysasteen nousulta vältytään mm. hyvin toimivien työajanlyhennysjärjestelmien ansiosta. Inflaatio pysyy Suomessa selvästi euroalueen keskimääräistä korkeampana ollen ensi vuonna 2¾ %. Tänä vuonna reaaliensiot jäävät negatiiviseksi, mutta ensi vuonna ansiotason ennustetaan nousevan inflaatiota nopeammin. Kilpailukyvyyn säilyttämiseksi kotimaisiin kustannustekijöihin olisi syytä kiinnittää erityistä huomiota. Vuonna 2013 talous kääntyy maltilliseen nousuun ja kasvuksi ennustetaan 1¾ %.

Edellisen kansainvälistä taloutta kohdanneen kriisin jälkeen Suomen julkisen talouden tila heikkeni nopeasti. Alhaisen talouskasvun ja mahdollisen taantuman johdosta julkisen talouden tilasta muodostuu jälleen haastava. Tämänhetkisen tilanteen yksi merkittävimmistä opetuksista on, että ei ole olemassa mitään yhtä ja kaikille samaa kriteeriä julkisen velan määrästä, jonka jälkeen maa ajautuu ongelmiin. Rahoittajien kannalta olennaista on, kuinka maa selviää nykyisistä ja tulevista veloitteistaan ottaen huomioon tulevat kasvunäkymät. Suomi on rahoituksen saatavuudessa ja taloudellisessa menestyksessään riippuvainen kansainvälisistä markkinoista. Tulevaisuuden kannalta tärkeää olisi harjoittaa uskottavaa finanssipolitiikkaa sekä sellaista rakennepolitiikkaa, jolla luodaan edel-

Pitkät korot euroalueella prosenttia

Bruttokansantuote määrän muutos, prosenttia

lytyksiä tulevalle talouskasvulle. Merkittävää elvytysvaraa ei ole tulevina vuosina käytettävissä.

Rahoitusmarkkinoilla tilanne on herkkä. Osake- ja valuuttamarkkinoilla volatiliteetti ja muun muassa Yhdysvaltain yrityslainamarkkinoilla riskilisät olivat palautumassa finanssikriisiä edeltäneelle tasolle, mutta ovat nyt lievästi kohonneet uudelleen. Pankkijärjestelmän riskilisät ovat sen sijaan kohonneet voimakkaasti eikä ole selvää, mihin ne asettuvat lähivuosina. Erityisesti euroalueella pankki- ja vakausongelmien hoitaminen heijastuu reaalityönteon aktiviteettiin. Finanssikriisin aikana lamaa syvensi luottamuspula. Pankki- ja finanssikriisissä aiemmat optimistiset käsitykset riskeistä vaihtuivat pelkoon vastapuolten maksukyvyttömyydestä ja rahoituksen saatavuus heikkeni nopeasti. Nyt pankkijärjestelmää uhkaa uusi luottamuspula erityisesti Iso-Britanniassa ja euroalueella. Tämä saattaa viitata uusiin vaikeuksiin rahoituksessa, jolla olisi negatiivisia vaikutuksia aktiviteettiin.

Ennusteeseen sisältyy riskejä molempiin suuntiin, joskin negatiiviset riskit hallitsevat näkymiä. Maailmantalouden negatiiviset riskit liittyvät ennen kaikkea julkisen sektorin velkaantumiseen ja rahoituksen epätasapainoon, mutta myös yksityisen kysynnän haurauteen ja korkean työttömyyden pitkittymiseen. On myös mahdollista, että euroalueen reunamaiden kriisi saattaa talttua hitaammin ja vaikuttaa rahoituskanavan kautta koko euroalueen aktiviteettiin enemmän kuin ennusteen taustaoletuksiin sisältyy.

Maailmantalouden kasvu hidastuu

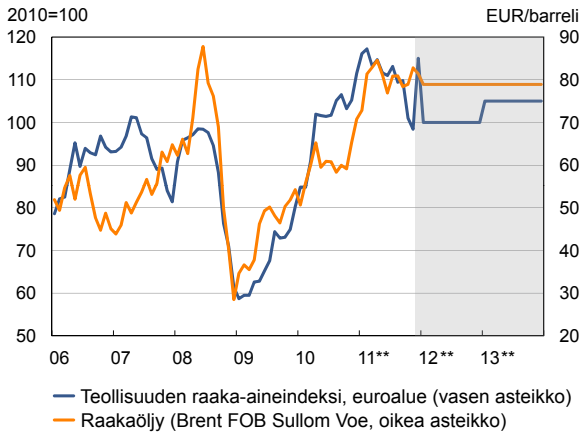
Maailmantalouden kasvu on hidastumassa tilapäisesti. Maailman ostovoimakorjattu bruttokansantuote kasvaa vuonna 2012 noin 3,5 prosentin vauhtia mutta palaa yli 4 prosentin vauhtiin vuonna 2013. Kasvun painopiste on kehittyvissä maissa. Vastaavasti perinteisissä teollisuusmaissa kasvu hiipuu tai kääntyy taantumaan. Kasvun hidastumisen taustalla ovat epäluottamus eräiden valtioiden kykyyn hoitaa velvoitteensa, hallitusten tuki- ja elvytystoimien päättymisen, julkisten talouksien vakauttaminen sekä yksityisen kysynnän hauraus useissa teollisuusmaissa.

Useassa teollisuusmaassa julkisen talouden, kotitalouksien ja rahoituslaitosten on yhtä aikaa vahvistettava rahoitusasemaansa, jolloin kysyntä heikkenee ja kasvu hidastuu tänä ja ensi vuonna. Myöhemmin kasvua ja erityisesti investointitarvontien kysyntää tulee piristämään Japanin mittava jälleerakennus.

Yhdysvaltain talous toipui lamasta varsin nopeasti, muun muassa vahvojen elvytystoimien vuoksi sekä koska maan suoran rahoituksen laajuus vaimensi pankkikriisin vaikutuksia reaalityönteon aktiviteettiin. Talouden kasvu on kuitenkin hidastunut ja jää alle 3 prosentin koko ennusteperiodilla. Kasvua hidastavat kotitaloussektorin alentunut varallisuus, alhaisina pysyttelevät investoinnit, korkea työttömyys, ulkoinen epätasapaino sekä julkisen talouden mittavat sopeuttamistarpeet. Myös epävarmuus siitä, miten poliittinen järjestelmä tulee hoitamaan julkisen sektorin vakauttamisen, alentaa aktiviteettia.

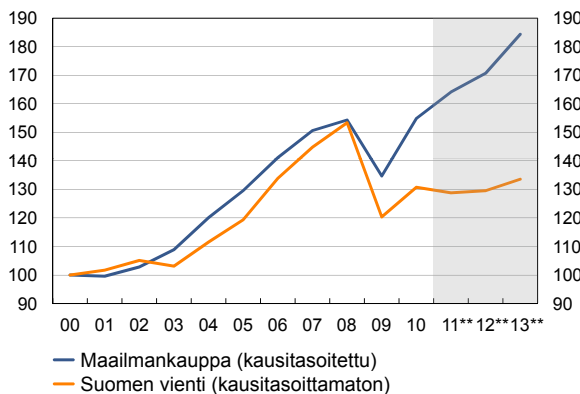
Euroalueen ja EU:n kasvu on pysähtynyt. Vuonna 2012 aktiviteetti jää tämän vuoden tasolle. EU:ssa kasvua hidastavat velkakriisin aiheuttama epävarmuus sekä julkisten talouksien vakautustoimet erityisesti kuluva- ja ensi vuonna. Kehitys EU:n sisällä vaihtelee voimakkaasti: esimerkiksi Ruotsi yltää ensi vuonna noin 2 prosentin ja Saksa vajaan 1 prosentin kasvuvauhtiin, kun talous- ja rahoituskriisin kanssa painiskelevien maiden taloudet supistuvat.

Raaka-aineiden hinnat EUR

Lähde: Hamburgisches WeltWirtschafts Institut, Reuters, VM

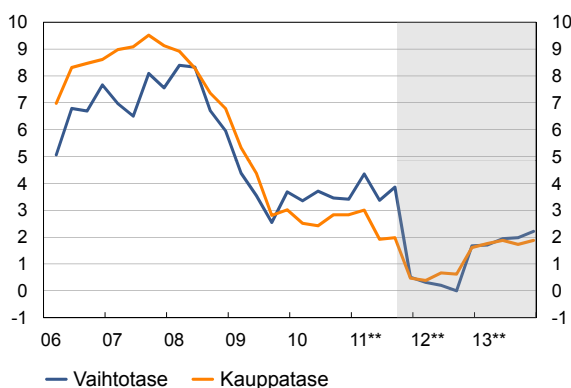
Maailmankauppa 2000=100

Lähde: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, Tilastokeskus, VM

Ulkoinen tasapaino

miljardia euroa, liukuva vuosisumma, kausitasoitettu

Lähde: Tilastokeskus, VM

Teollisuusmaiden heikko kysyntä hidastaa kasvua myös kehittyvissä maissa ja useimmissa kasvu putoaa alle viimeaikaisen trendin. Esimerkiksi Kiinan kasvu jää ensi vuonna 8 prosenttiin. Venäjällä on korkean öljyn hinnan vuoksi edellytykset noin 4,5 prosentin kasvuun.

Laman jälkeinen kasvupyrähdys näkyi myös kiihtyneenä inflaationa. Nyt tuottaja- ja tuontihintojen nousu on kuitenkin pysähtynyt. Osa raaka-aineiden hinnannoususta johtuu pysyvämmästä tarjonnan niukkuudesta ja kansainvälisen kysynnän laajuudesta, jolloin myös hintojen korkea taso on pysyvää. Vuonna 2012 euroalueella ja USA:ssa inflaatio on vähän alle 2 %. Inflaatio-odotusten alentuminen on antanut keskuspankeille tilaa jatkaa epätavallista rahapolitiikkaa.

Ulkomaankauppa on lamaantunut, mutta elpyy ensi vuoden loppupuolella

Kuluvan vuoden alkupuolella ulkomaankauppaa leimasivat myönteiset odotukset ja kohoavat maailmanmarkkinahinnat. Viennin määrä oli vuoden ensimmäisellä neljänneksellä tuntuvasti matalaa vuodentakaista pohjatasoa suurempi, mutta sen jälkeen kehitys on ollut vaisua. Vientihinnat painuivat kesällä laskuun, kun suhdannetilanteelle herkimpien tuotteiden: metallien, sellun ja sahatavaran hintanousu kääntyi laskuksi.

Syksyn myötä heikkenevä maailmantilanne sekä euromarkkinoiden velkakiiri johtivat yritysten vientitilausten harvenemiseen. Metsäteollisuudessa ne ovat puolittuneet normaalitasosta. Sen sijaan jälkisyklisten koneiden ja metallituotteiden uudet tilaukset ovat tänä vuonna lisääntyneet tuntuvasti ja vientitilaukset on vuodentakaista vahvempi. Tavara-vienti lisääntyi tammi-syyskuussa edellisvuoteen verrattuna 7½ % ja koko vienti runsaan prosentin. Lokakuussa tavaraviennin arvo romahti. Heikon loppuvuoden painamana vienti supistuu tänä vuonna 1½ %. Vientikysyntä pysyy heikkona kuluvan vuoden lopulla ja ensi vuoden alkupuolella.

Suomella on vahvuutena se, että keskeisimpien vientimaidemme Ruotsin, Saksan ja Venäjän talousnäkymät ovat säilyneet tyydyttävällä tasolla, mikä hillitsee vientikysynnän heikkenemistä. Viennin paluu kasvu-uralle edellyttää kuitenkin euromaiden velkakiirisiin rauhoittumista. Kasvun käynnistyminen voinee ajoittua ensi vuoden jälkipuoliskolle, jolloin se ehtii vielä nostaa koko vuoden viennin kasvun puoleen prosenttiin. Vuonna 2013 vienti lisääntyy 3 %.

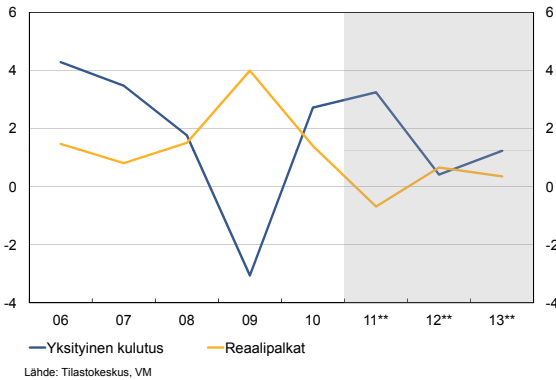
Tuonti lisääntyi tammi-syyskuussa ½ % ja tavaratuonti 8 %. Myös tuonti on kuluvan vuoden mittaan vaimentunut. Lokakuussa tavaratuonnin arvo jäi edellisvuoden tasolle. Tuontitarpeet pysyvät jatkossakin lievinä, kun sekä kulutuksen että kotimaisen tuotannon kasvu vaimenee. Tänä vuonna tuonti vähenee puoli prosenttia. Ensi vuonna se lisääntyy saman verran ja nopeutuu 2½ prosenttiin v. 2013.

Palveluvienti ja -tuonti ovat kuluvana vuonna olleet jyrkässä laskussa, mikä osaltaan madaltaa koko viennin ja tuonnin kasvulukuja. Palveluvien- nin ja tuonnin muutokset ovat usein suuria, mutta niiden ennakoiminen on hankalaa, koska niistä suuri osa liittyy ylikansallisten konsernien sisäiseen palvelukauppaan, josta tiedot saadaan vasta viiveellä.

Vaihtotase oli tammi-syyskuussa puoli miljardia euroa ylijäämäinen. Ylijäämän oletetaan pysyvän tänä vuonna jo saavutetulla tasolla ja alkavan seuraavina vuosina vähitellen kohentua.

Epävarmuus ja reaalityulojen heikko kehitys hidastavat yksityisen kulutuksen kasvua

Yksityinen kulutus ja reaalityulot
määrän muutos, prosenttia

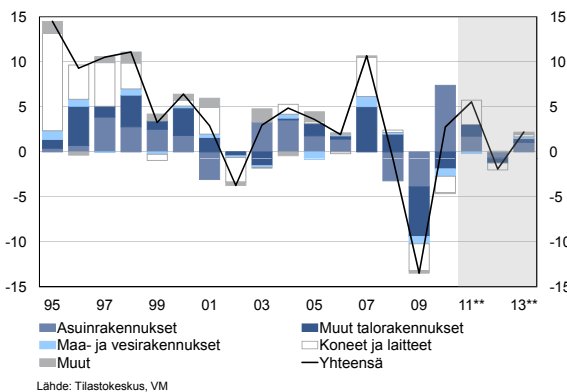

Tänä vuonna yksityisen kulutuksen kasvu on verrattain vahvaa. Yksityisen kulutuksen määrä lisääntyy lähes 3½ %. Kasvua tukevat myönteinen työllisyystilanne ja alhainen korkotaso. Loppukeväästä alkaen kotitalouksien odotukset niin koko kansantalouden kehityksen kuin niiden oman taloudellisen tilanteenkin suhteen ovat heikentyneet poikkeuksellisen jyrkästi. Kuluttajien kokemus epävarmuudesta on lisääntynyt lähes yhtä voimakkaasti kuin vuoden 2009 taantuman yhteydessä. Myös työttömyyden uhkaan liittyvät pelot ovat voimistuneet. Kotitalouksien odotusten synkkeneminen ei ole kuitenkaan vielä tähän mennessä näkynyt kulutushalukkuuden heikkenemisenä. Säästämisaste alenee tuntuvasti tänä vuonna poikkeuksellisen korkealta tasoltaan, jolle se nousi edellisen taantuman aikana.

Ensi vuonna edellytykset yksityisen kulutuksen kasvun jatkumiselle heikkenevät selvästi. Jos kotitalouksien odotuksissa ei ilmene käännettä suotuisampaan suuntaan, säästämisaste ei enää alene kuluvan vuoden tapaan. Yksityisen kulutuksen kasvu määräytyy siten ensi vuonna pitkälti kotitalouksien reaalityulojen kehityksen perusteella. Merkittävin yksittäinen kuluttajien käytettävissä oleviin tuloihin vaikuttava tekijä ovat palkat. Yritysten sopeuttaessa toimintaansa aiempaa heikompiin kasvunäkymiin työllisyystilanne heikkenee. Hintojen nousu hidastuu ensi vuonna mutta jatkuu edelleen nopeana. Tämän seurauksena kotitalouksien ostovoima lisääntyy vain hieman. Yksityisen kulutuksen määrän kasvu on ensi vuonna noin ½ %. Kotitalouksien kokeman epävarmuuden odotetaan heijastuvan myös kulutuksen rakenteeseen. Kestokulutushyödykkeiden kysyntä kääntyy ensi vuonna laskuun. Palvelujen ja lyhytikäisten tavaroiden määrän kasvu kuitenkin vielä jatkuu, joskin aiempaa hitaampana.

Investoinnit

määrän muutos ja kasvuvaikutukset, prosenttia

Investoinnit supistuvat ensi vuonna

Investoinnit ovat kehittyneet odotetun myönteisesti vuonna 2011. Investointivuodesta olisi tullut erinomainen, jos valtioiden velkaongelmat ja euron kriisistä seuranneet epävarmuudet eivät olisi vähitellen heikentäneet tulemia. Siitä huolimatta investoinnit koneisiin, laitteisiin ja kuljetusvälineisiin kasvanevat koko vuoden vielä keväällä ja varsinkin viime vuonna monilla toimialoilla vallinneesta hyvästä kysynnästä johtuen. Sen sijaan talonrakennusinvestoinnit kääntyivät laskuun jo alkuvuodesta. Asuntoinvestointien huippu osui viime vuoteen, kun muussa talonrakentamisessa lyhyen aikavälin huippu saavutetaan tänä vuonna. Asuntojen korjaamisen oletetaan kehittyvän vakaasti koko ennusteperiodin ajan. Muiden talonrakennusten korjaamisen uskotaan seuraavan paljon lähemmin suhdanteita ja noudattavan siten ennusteen profiilia. Maa- ja vesirakentaminen supistuu edelleen tänä vuonna.

Heikkenevä kansainvälinen ja kotimainen kysyntä vähentää investointitarvetta, ja ennusteen mukaan yksityiset investoinnit supistuvat vuonna 2012 noin 1½ %. Asuntoaloitusten uskotaan laskevan ensi vuonna selvästi vuoden 2011 aloituksista, jopa usealla tuhannella. Asuntopuolella, mutta varsinkin muussa talonrakentamisessa, jo aloitettujen investointien loppuunsaattaminen pitää volyyymia yllä vielä alkuvuoden, mutta syksyllä tarvittaisiin jo parempia näkymiä, jotta uudet hankkeet lähtisivät liikkeelle. Yleinen taloustilanne paranee ennusteessa kuitenkin vasta vuoden 2012 loppupuolella. Investointien arvioidaan tällöin käynnistyvän uudelleen nopeammin kuin 2008 finanssikriisin jälkeen. Tähän vaikuttavat muun muassa jatkuvat kysyntäpaineet kasvuseutujen asuntomarkkinoilla sekä tuotantokapasiteetin uusimistarpeet.

Kun taloudessa on paljon epävarmuutta ja taantumun uhka on todellinen, myös kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestointeja siirretään herkästi kysynnän puutteen ja kustannusten leikkausten vuoksi eteenpäin. Supistuminen on kuitenkin maltillista, koska investointien suhteellisen matala taso jarruttaa vähentämistä. Maa- ja vesirakennusinvestointien määrä on supistunut varsin alas, jonka vuoksi niiden ei odoteta vähenevän enää ensi vuonna. Kansantalouden investointiaste kääntyy uudelleen laskuun vuonna 2012 ja palautuu nousu-uralle 2013 jäaden jonkin verran 2000-luvun keskiarvonsa alapuolelle, noin 19 prosenttiin.

Kysynnän vaimeneminen supistaa teollisuuden tuotantoa ja hidastaa palvelujen kasvua

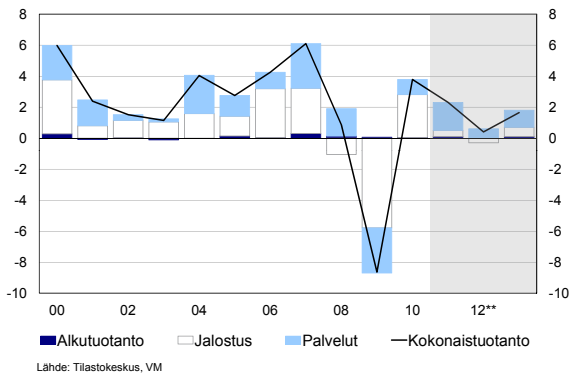
Kokonaistuotanto kasvoi syksyyn asti vahvasti ja laaja-alaisesti. Yhteenlaskettu toimialoittaisten arvonlisäysten määrä lisääntyi tammi-syyskuussa lähes 3 % vuodentakaisesta ja heinä-syyskuussa 0,8 % edellisestä neljänneksestä. Tuotanto lisääntyi erityisesti yksityisillä palvelutoimialoilla, varsinkin kaupassa ja kuljetusalalla, rakennustoiminnassa sekä isoilla teollisuuden toimialoilla, kemian- ja metalliteollisuudessa. Arvonlisäys supistui heinä-syyskuussa edelleen jyrkästi sähkö- ja elektroniikkateollisuudessa sekä vähäisemmin energiahuollossa, rahoitus- ja vakuutustoimialalla sekä julkisissa palveluissa. Hyvän alkuvuoden johdosta kokonaistuotanto lisääntyy koko vuonna keskimäärin vielä lähes 2½ %.

Tuotantoedellytykset ovat nopeasti heikentyneet. Jo kesällä voimistunut rahoituskriisi Euroopassa sekä syksyllä taantunut maailmankauppa ovat suhdannekyselyjen mukaan nostaneet kysynnän vähäisyyden suurimmaksi tuotannon kasvun esteeksi ammattitaitoisen työvoiman puutteen sijaan monella toimialalla. Lisäksi kapasiteetin vajaakäyttö on yleistynyt selvästi alkuvuoteen verrattuna. Päätoimialoista synkimmät suhdanneodotukset ovat rakentamisessa, mutta näkymät ovat heikentyneet nopeasti myös teollisuudessa ja palvelualoilla. Uusien tilausten arvo teollisuudessa on supistunut jo neljä kuukautta peräkkäin, mutta tilauskanta on vielä hyvällä tasolla ja lupaa kasvua ainakin teknologiateollisuuden vuodenvaihteen yli. Tilaukset ovat hiipuneet kaikilla päätoimialoilla, mutta vaisuinta on ollut sähkö- ja elektroniikka- sekä metsäteollisuudessa. Kysynnän vähentyessä yritykset ovat alkaneet vähentää myös valmistusvarastojaan. Tästä huolimatta tilausten suhde varastoihin on kääntynyt laskuun, joten nopeaa suhdannekäännettä ei ole odotettavissa. Rakennustoimintaa pitävät yllä lähinnä teollisuus- ja varastorakentamisen käynnissä olevat uudiskohteet ja asuinrakentaminen sekä korjausrakentamisen monet kohteet.

Suhdanneilanteen heikkenemisen odotetaan jatkuvan pitkälle ensi vuoteen, joten koko vuoden talouskasvu jää ensi vuonna noin ½ prosenttiin. Teollisuuden ja rakentamisen odotetaan supistuvan, mutta yksityisten palvelualojen tuotannon edelleen lisääntyvän. Mikäli rahoituskriisin eskaloituminen kyetään välttämään, taloudellinen aktiviteetti alkaa hiljalleen vahvistua ensi vuoden loppua kohti ja v. 2013 kokonaistuotannon kasvu voi jalostustoimialojen vetämänä nousta vajaaseen kahteen prosenttiin.

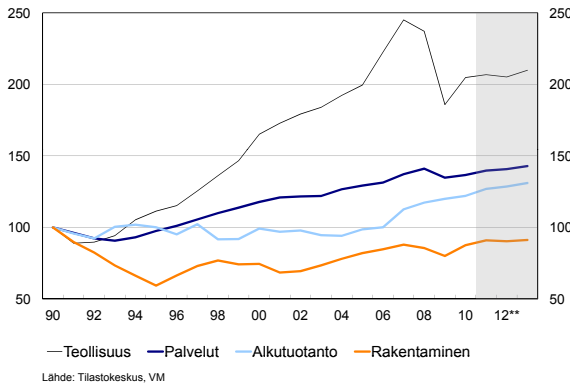
Suhdannekehityksen riskit ovat voittopuolisesti negatiivisia, mutta viimeaikainen luottamuksen heikentymisen tasaantuminen eräillä toimialoilla saattaa olla myös merkki suhdannekäänteen lähestymisestä. Lisäksi rakennuslupavaranto mahdollistaa tarvittaessa nopean käynnistymisen asuin- ja liike- sekä toimistorakentamisessa. Yksityisten palvelujen sykliisyys on vahvinta kuljetusalalla, mikä saattaa kohentua nopeasti, jos teollisuus kääntyy uudelleen kasvuun.

Kokonaistuotanto toimialoittain
määrän muutos ja kasvuvaihtokukset, prosenttia

Lähde: Tilastokeskus, VM

Tuotanto
1990=100

Lähde: Tilastokeskus, VM

Työpanoksen kysyntä alenee ensi vuonna

Tämän vuoden positiivisen työllisyyskehityksen jälkeen työllisten määrä supistuu ensi vuonna. Talouskasvun hiipuessa työpanoksen kysyntä kääntyy laskuun ensi keväänä. Kysynnän aleneminen näkyy suurelta osin tehtyjen työtuntien määrän laskuna erilaisten työajan lyhentämiskeinojen kuten lomautusten kautta, mutta myös työllisten lukumäärä alenee hieman. Tänä vuonna työllisten määrä kasvaa noin prosentin, mutta ensi vuonna laskua tulee noin 0,3 %. Tehtyjen työtuntien määrä supistuu ensi vuonna vajaan prosentin. Vuonna 2013 työpanoksen kysyntä kääntyy taas nousuun talouskasvun vauhdittuessa ja työllisten määrä nousee lievästi.

Viime vuonna alkanut työttömyysasteen lasku pysähtyi syksyllä. Ensi keväänä työttömyys kääntyy lievään nousuun työvoiman kysynnän laskeessa. Työttömyyden nousu on kuitenkin maltillista yritysten käyttäessä tehtyjä työtunteja ensisijaisena työpanoksen sopeutustoimena. Toisaalta myös työvoiman tarjonta alenee väestön ikääntyessä. Ensi vuoden työttömyysaste on 8,1 %. Vuonna 2013 työttömyys alkaa laskea hitaasti työvoiman kysynnän kasvaessa. Vuoden 2013 työttömyysaste on 8,0 %.

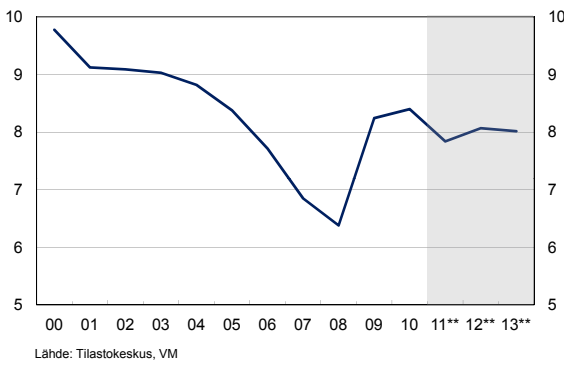
Työikäisen väestön (15-64v) supistuminen vaikuttaa merkittävästi työmarkkinoiden toimintaan lähivuosina. Työikäisen väestön määrä laskee tänä vuonna 10 000 ja ensi vuonna 17 000 hengellä. Väestörakenteen muutos näkyy erityisesti siinä, että työllisten määrän laskusta huolimatta työllisyysaste ei heikkene vuonna 2012. Työllisyysaste on ensi vuonna 68,5 %. Vuonna 2013 työikäinen väestö vähenee edelleen (-19 000) ja työllisyysaste nousee lähes 69 prosenttiin, vaikka työllisyys kasvaa vain heikosti. Vuoteen 2013 mennessä työikäinen väestö alenee yhteensä 46 000 hengellä. Työikäisen väestön alenemisen jatkuessa myös tulevina vuosina työvoiman tarjontaa pitkällä aikavälillä lisäävät toimet ovat tarpeen.

Synkät talouden näkymät laimentavat kuluttajahintojen nousupaineita

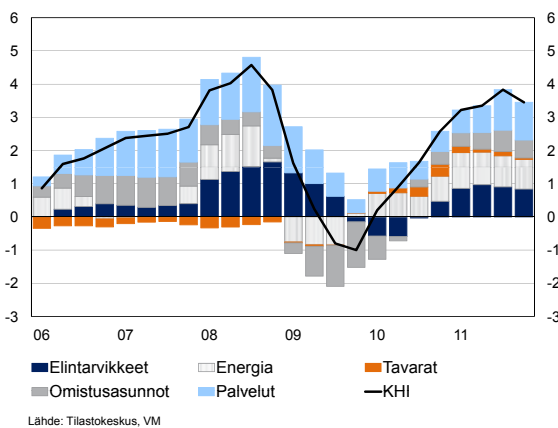
Kuluttajahinnat ovat kehittyneet odotetulla tavalla kuluvan vuoden lopulla, mutta talouden näkymien heikentyminen vaikuttaa vuoden 2012 inflaatioarvioon. Tämän vuoden keskimääräiseksi inflaatioksi kansallisella indeksillä mitattuna tulee noin 3,5 prosenttia. Kuluvana vuonna erityisesti energiahyödykkeet kallistuivat huomattavasti. Lisäksi eräiden valmisteverojen ja energiaverotuksen kiristyminen ovat vaikuttaneet kuluttajahintojen nousuun vuoden aikana. Euroalueen yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi on noussut kuluvana vuonna kansallista indeksia hitaammin, sillä omistusasumisen hinnat ja erityisesti asuntolainojen viitekorot ovat nousseet edellisestä vuodesta.

Ennuste vuoden 2012 kuluttajahintojen vuosimuutokseksi on 2,7 %, kun aikaisempaa vaatimattomammat talouden näkymät laimentavat kuluttajahintojen nousupaineita. Toisaalta marraskuussa sovittu kattava palkkaratkaisu oli tasoltaan hieman odotuksia korkeampi, mikä ei ainaakaan kevennä tuottajien kustannuspaineita. Erityisesti palveluiden kuluttajahintoihin palkkaratkaisulla on isompi vaikutus kuin muiden hyödykkeiden hintoihin, koska työkuustannusten osuus niiden tuotannossa on suurempi. Ennusteeseen ei sisälly voimakasta tuontituotteiden, kuten öljyn, halpenemista, sillä euron valuuttakurssin ennustetaan heikkenevän. Nopea muutos rahapolitiikassa tulee näkymään ensivuoden aikana kuluvaa vuotta matalampina viitekorkoina ja matalampina kuluttajien korkomenoina, vaikka kiinteäkorkoiset asuntolainat ovatkin tulleet aiempaa suosittumaksi syksyn aikana.

Työttömyysaste prosenttia

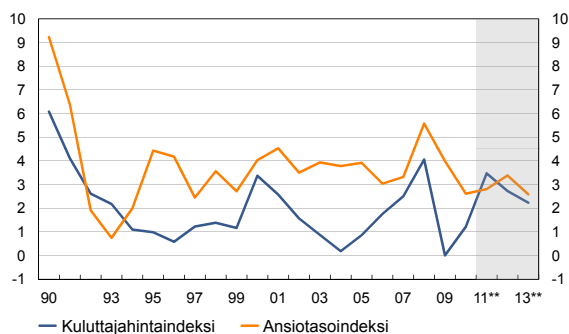
Kuluttajahintaindeksi prosenttimuutos ja kasvuvaiikutukset

Vuoden vaihteessa useita välillisiä veroja kiristetään. Veronkiristykset aiheuttavat paineita liikenteen polttoaineiden, eräiden elintarvikkeiden, alkoholi- ja tupakkatuotteiden, eräiden palveluiden sekä sanoma- ja aikakauslehtitilausten kuluttajahintoihin. Autojen hintoihin vaikuttava autovero nousee ja lisäksi ajoneuvovero kiristyy vuoden mittaan. Yhteensä veronkiristysten ennakoitua aiheuttavan kuluttajahintoihin noin prosentin nousupaineen vuonna 2012. Veromuutosten johdosta inflaatio kiihtyy vuoden vaihteessa, mutta hidastuu vuoden kuluessa.

Kuluttajahinta- ja ansiotasoindeksi

muutos edellisestä vuodesta, prosenttia

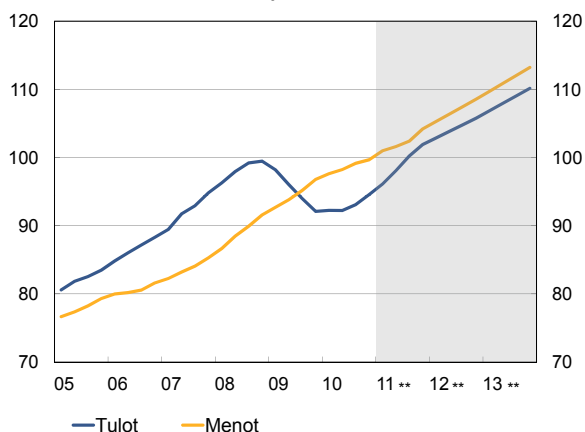
Lähde: Tilastokeskus, VM

Nimellisten ansioiden nousuvauhti kiihtyy 2012

Työmarkkinakeskusjärjestöt ja maan hallitus totesivat marraskuun lopulla niin kutsutun raamisopimuksen riittävän kattavaksi. Sopimusta noudattaen eri sopimusaloilla tehdyt palkankorotussopimukset nostavat palkansaajien nimellisiä ansioita ensivuonna keskimäärin vajaat kolme prosenttia kuluvasta vuodesta. Arvioon sisältyy tänä vuonna jo voimaan tulleiden korotusten vaikutus, korotukset ensi vuoden aikana sekä palkansaajille ensi vuonna maksettava 150 euron kertaerä. Kun huomioidaan myös muiden tekijöiden kuin sopimuskorotusten tai kertaerän vaikutus, nimellinen ansiotasoindeksi nousee 3,4 % v. 2012. Reaalinen ansiotasoindeksi kohoaa 0,7 % v. 2012. Vuonna 2013 ansiotasoindeksin nousu hidastuu, kun raamisopimukseen kuuluva toinen korotus on ensimmäistä korotusta matalampi, eikä toisesta kaikille maksettavasta kertaerästä ole sovittu.

Julkisyhteisöjen tulot ja menot

liukuva vuosisumma, miljardia euroa

Lähde: Tilastokeskus, VM

Julkisen talouden alijäämä syvenee

Heikentyneet kasvunäkymät heijastuvat suoraan julkisen talouden rahoitusasemaan. Julkisen talouden alijäämä syvenee ensi vuonna -1,4 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon, kun vielä syyskuussa julkisyhteisöjen arvioitiin olevan vain runsas puoli prosenttiyksikköä alijäämäinen. Menoaste ja velkasuhde nousevat runsaan prosenttiyksikön v. 2012 yksistään siitä syystä, että BKT:n arvo v. 2012 on nyt runsas 4 mrd. euroa alhaisempi kuin mitä aiemmin arvioitiin. Suomen julkista velkaa tulee kasvattamaan myös Euroopan väliaikaisen rahoitusvakausvälineen myöntämät luotot. Suomen julkisen velan suhde BKT:hen pysyy kuitenkin edelleen EU:n perustamissopimuksessa asetettua 60 prosentin viitearvoa pienempänä.

Julkisen talouden alasektoreista erityisesti valtion rahoitusaseman näkymät ovat heikentyneet tuntuvasti alkusyksystä. Verotuloarvioita on alennettu, siksi että keskeisten veropohjien, kuten yksityisen kulutuksen, ansiotulojen ja pääomatulojen sekä yritysten toimintaylijäämän arvioidaan kasvavan aiemmin arvioitua hitaammin. Lisäksi ennustejaksolla työmarkkinajärjestöjen raamisopimuksen kustannukset valtiolle ovat ensi vuonna runsas 400 milj. euroa ja v. 2013 noin 550 milj. euroa. Valtiontalouden arvioidaan olevan ensi vuonna noin 7,4 mrd. euroa alijäämäinen kansantalouden tilinpidon käsittein, mikä on noin 3,8 % suhteessa kokonaistuotantoon.

Kuntatalous on lievästi alijäämäinen tänä vuonna. Kuntien verotulojen kasvu on hidastunut samalla kun palkkamenojen kasvu on nopeutunut loppuvuotta kohti. Verotulojen kasvun hidastumisen taustalla ovat muun muassa vuoden 2010 verotuksen valmistumisen jälkeen tehdyt kunnallisveron kertymää vähentävät jako-osuuksien oikaisut. Vuonna 2012 kuntien verotulot ja valtionosuudet kasvavat selvästi kuluva vuotta hitaammin, vaikka kunnat nostavat keskimääräistä kunnallisveroprosenttiaan 0,09 prosenttiyksiköllä. Vaikka kuntien menojen kasvu hidastuu tuntuvasti ja kunnat myöhentävät investointien aloituksia, syvenee kuntatalouden alijäämä vuonna 2012. Myös kuntien lainakannan kasvu uhkaa jatkua. Vuonna 2013 kustannusten nousun arvioidaan hidastuvan maltillisten palkan-

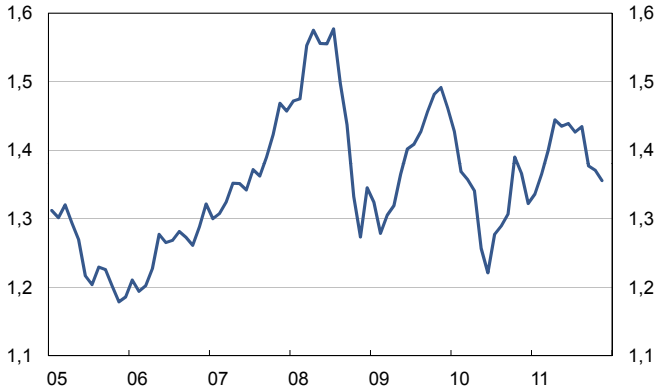
korotusten seurauksena, verotulojen kasvu nopeutuu, mutta kuntatalous pysyy edelleen alijäämäisenä.

Palkkasumman kasvun hidastuminen heikentää sosiaaliturvarahastojen maksukertymää vuonna 2012. Samaan aikaan heikkenevän talouskehityksen takia työttömyyteen liittyvät menot kasvavat. Työeläkemenoja kasvattaa kuluvaan vuoteen selvästi suurempi indeksikorotus. Epävarmat talousnäkymät näyttäisivät heikentävän työeläkelaitosten omaisuustulokertymää ennusteperiodilla. Työeläkesektorin ylijäämä heikkenee jonkin verran alle 3 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon. Muut sosiaaliturvarahastot ovat lähellä tasapainoa.

Keskeiset ennusteluvut

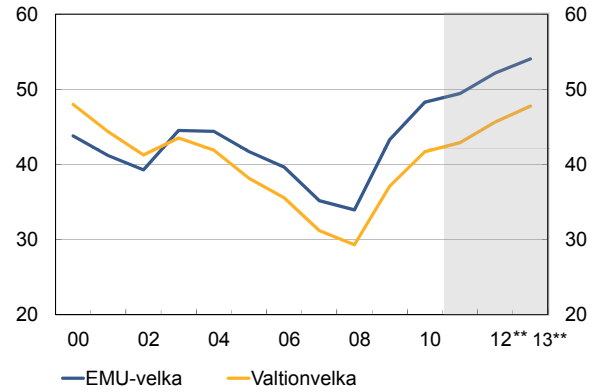
	2010* mrd. euroa	2008	2009*	2010*	2011**	2012**	2013**
		Määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	180	1,0	-8,2	3,6	2,6	0,4	1,7
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	70	7,3	-16,1	7,4	-0,5	0,5	2,3
KOKONAISTARJONTA	250	2,8	-10,6	4,6	1,7	0,4	1,8
Tavaroiden ja palvelujen vienti	73	5,9	-21,5	8,6	-1,5	0,6	3,1
Kulutus	143	1,7	-1,9	2,1	2,7	0,5	1,1
yksityinen	98	1,8	-3,1	2,7	3,4	0,4	1,3
julkinen	44	1,7	0,9	0,6	1,0	0,8	0,7
Investoinnit	34	-0,8	-13,5	2,8	5,6	-1,9	2,2
yksityiset	29	-1,0	-15,9	3,9	5,5	-1,7	2,4
julkiset	5	0,6	4,7	-3,8	6,0	-3,1	0,9
KOKONAISKYSYNTÄ	250	2,8	-10,6	4,6	1,7	0,4	1,8
kotimainen kysyntä	176	0,6	-6,4	3,1	4,0	0,3	1,3
		2008	2009*	2010*	2011**	2012**	2013**
Palvelut, määrän muutos, %		2,8	-4,5	1,4	2,4	0,7	1,5
Koko teollisuus, määrän muutos, %		-3,2	-21,6	10,2	0,9	-0,8	2,3
Työn tuottavuus, muutos, %		-0,6	-4,2	4,0	1,4	1,2	1,4
Työlliset, muutos, %		1,6	-2,9	-0,4	1,0	-0,3	0,1
Työllisyysaste, %		70,6	68,3	67,8	68,5	68,5	68,9
Työttömyysaste, %		6,4	8,2	8,4	7,9	8,1	8,0
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %		4,1	0,0	1,2	3,5	2,7	2,2
Ansiotasoindeksi, muutos, %		5,6	4,0	2,6	2,8	3,4	2,6
Vaihtotase, mrd. euroa		6,0	3,7	3,4	0,5	1,7	2,2
Vaihtotase, % BKT:sta		3,2	2,1	1,9	0,3	0,9	1,1
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %		4,7	1,2	0,8	1,4	1,3	1,9
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %		4,3	3,7	3,0	3,0	2,7	3,6
Julkisyhteisöjen menot, % BKT:sta		49,3	55,9	55,3	54,7	55,4	55,7
Veroaste, % BKT:sta		42,8	42,5	42,1	43,1	43,3	43,3
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta		4,2	-2,7	-2,8	-1,2	-1,4	-1,5
Valtion rahoitusjäämä, % BKT:sta		0,5	-4,8	-5,5	-3,8	-3,8	-3,8
Julkisyhteisöjen bruttovelka (EMU), % BKT:sta		33,9	43,3	48,3	49,4	52,1	54,0
Valtionvelka, % BKT:sta		29,3	37,1	41,7	42,9	45,6	47,8

Valuuttakurssi EUR/USD

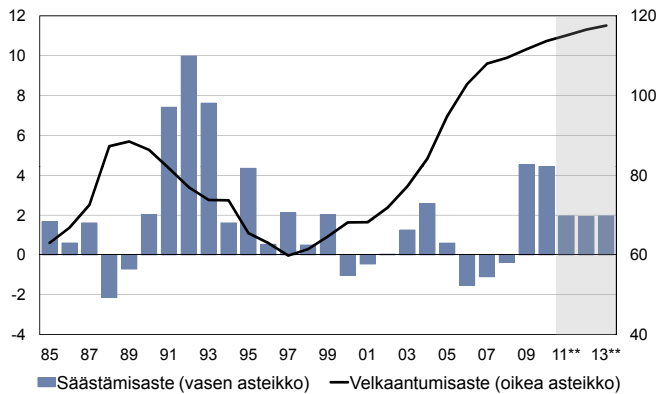
Lähde: Euroopan keskuspankki

Julkisyhteisöjen EMU-velka ja valtionvelka suhteessa BKT:een, prosenttia

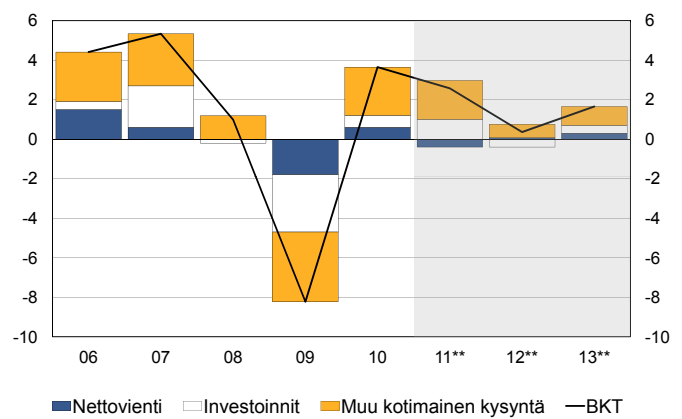
Lähde: Tilastokeskus, Valtiokonttori, VM

Kotitalouksien säästäminen ja velkaantuminen osuus käytettävissä olevista tuloista, prosenttia

Lähde: Tilastokeskus, VM

BKT:n kasvu Suomessa ja siihen vaikuttavat tekijät prosenttiyksikköä

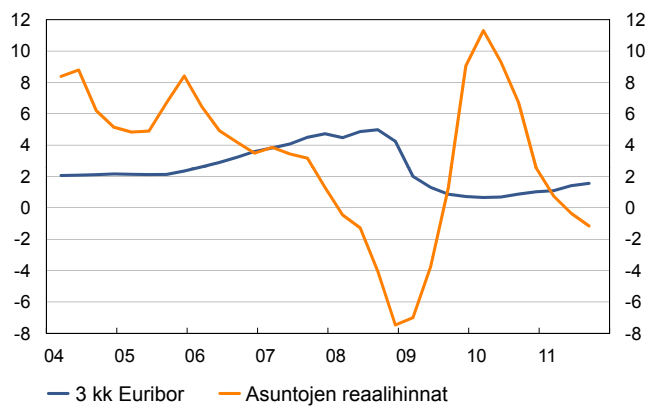
Lähde: Tilastokeskus, VM

Teollisuuden ja kuluttajien luottamus saldo, kausitasoitettu

Lähde: Euroopan komissio

Lyhyet korot ja asuntojen reaalihinnat prosenttia ja muutos edellisen vuoden vastaavasta neljänneksestä

Lähde: Reuters, Tilastokeskus

LISÄTIETOJA ANTAVAT:

Suhdanneyksikön päällikkö Mika Kuismanen, puh. 09 160 34865, gsm 040 502 5107
Finanssisihteeri Mikko Sariola, puh. 09 160 34715, gsm 0400 127 743

JULKINEN TALOUS

Vakausyksikön päällikkö Mikko Spolander, puh. 09 160 33190, gsm 040 558 7457